



DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Olsztyn, dnia 20 października 2016 r.

Poz. 4061

UCHWAŁA NR XXIII/156/2016 RADY GMINY OSTRÓDA

z dnia 21 września 2016 r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda na lata 2016-2019

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), po zasięgnięciu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, **Rada Gminy Ostróda uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Program Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda na lata 2016-2019, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ostróda.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Ostróda

Janusz Sadowski

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/156/2016

Rady Gminy Ostróda

z dnia 21 września 2016 r.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA NA LATA 2016-2019



Ostróda, kwiecień 2016 r.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA NA LATA 2016-2019

Zawartość opracowania:

1. Wstęp.
2. Podstawa prawna opracowania Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda na lata 2016-2019.
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.
 - 3.1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.
 - 3.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
 - 3.3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
 - 3.4. Inne akty prawne.
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
 - 4.2. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020.
5. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.
 - 5.1. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2012-2015.
 - 5.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.
 - 5.3. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025.
 - 5.4. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostródzkiego na lata 2008 – 2020.
 - 5.5. Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostródzkiego.
6. Relacje Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.
 - 6.1. Plan Rozwoju Gminy Ostróda.
 - 6.2. Strategia i kierunki rozwoju gminy Ostróda.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- 6.3. Zintegrowana Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ostródzko-Iławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2025.
- 6.4. Uchwała Nr XLIII/250/2013 Rady Gminy Ostróda z dnia 7 października 2013r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków usytuowanych na terenie Gminy Ostróda.
- 6.5. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.
7. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Ostróda.
 - 7.1. Ogólne informacje na temat dziedzictwa kulturowego gminy.
 - 7.2. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.
 - 7.3. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.
 - 7.4. Zabytki archeologiczne.
8. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.
 - 8.1. Analiza SWOT ochrony dziedzictwa kulturowego gminy Ostróda.
9. Założenia programowe i zadania Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda.
 - 9.1. Założenia programowe Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda.
 - 9.2. Zadania i kierunki działań Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda.
 - 9.2.1. Działania w zakresie odnowy zabytków.
 - 9.2.2. Określenie zasad udostępniania zabytków w celach turystycznych.
 - 9.2.3. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.
10. Instrumentarium realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda.
11. Źródła finansowania Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda.
12. Zasady oceny realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

1. WSTĘP

Przedmiotem opracowania „Program Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda na Lata 2016-2019” (dalej *Program...*) jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych gminy Ostróda, pow. ostródzki, woj. warmińsko-mazurskie. Celem *Programu...* jest analiza zasobów kulturowych gminy oraz określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami. *Program...* zawiera cztery priorytety:

- włączanie mieszkańców gminy Ostróda do opieki nad zabytkami i podnoszenie ich świadomości,
- tworzenie trwałych warunków do poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego,
- eksponowanie i wykorzystanie walorów zabytkowych do budowania tożsamości i dumy mieszkańców,
- wykorzystywanie i udostępnianie zabytków na cele społeczne, w tym kulturalne i edukacyjne dla mieszkańców i turystów.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA NA LATA 2016-2019.

Podstawą prawną obowiązku wykonania *Programu...* jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), zwana dalej ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

Art. 87.

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:
 - 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
 - 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
 - 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
 - 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
 - 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.
6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Obiekty zabytkowe – zabytki nieruchome i ruchome, podlegają na terytorium Polski ochronie prawnej na mocy wielu aktów prawnych:

3.1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku

Obiekty zabytkowe są objęte ochroną prawną określoną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela:

Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

3.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dla niniejszego *Programu...* zasadne jest przywołanie poniższych artykułów tej ustawy:

Art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;

- 13) historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy - postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka;
- 15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 6.1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Art. 7. Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 16.1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17.1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.)

Art. 18.1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19.1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

1b. W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22.1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 89. Organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

3.3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów.

W art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446) zostały określone zadania własne gminy:

Art. 7.1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3.4. Inne akty prawne

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się także w innych obowiązujących ustawach, przede wszystkim:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane,
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach,
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Art. 84 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego obowiązek sporządzenia *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami*. Celem krajowego programu jest stworzenie warunków niezbędnych do sprawowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W krajowym programie powinny zostać określone cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposoby finansowania planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji. Zadaniem głównym polityki państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest stworzenie w najbliższej przyszłości mechanizmów, które dostosowałyby tę sferę do warunków gospodarki rynkowej. Planowane działania dotyczą sfery legislacyjnej, zmian organizacyjnych obejmujących konieczne rozszerzenie zakresu działań instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kulturowego w Polsce oraz zmian w strategii i organizacji ochrony dóbr kultury.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Założenia do Programu krajowego określiły cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Celem programu krajowego jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. W założeniach program ma również uporządkowanie działań w sferze ochrony zabytków poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- 1) zasady *primum non nocere* (po pierwsze nie szkodzić),
- 2) zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- 3) zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),
- 4) zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- 5) zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
- 6) zasady odwracalności metod i materiałów,
- 7) zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą postępowania konserwatorów – pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych.

Założenia do Programu krajowego określiły priorytety:

A. w zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:

1. Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
2. Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
3. Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

4. Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki.
5. Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
6. Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.
7. Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach. Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.
8. Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

B. w zakresie działań o charakterze systemowym:

1. Powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa. Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage).
2. Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania.

C. w zakresie systemu finansowania:

Stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.

D. w zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

1. Tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych.
2. Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa.

3. Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

E. w zakresie kształcenia i edukacji:

1. Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
2. Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.
3. Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

F. w zakresie współpracy międzynarodowej:

1. Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.
2. Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

4.2. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2020 jest dokumentem uzupełniającym Narodową Strategię Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, zgodnie z



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

metodologią przyjętą dla dokumentów tworzących ramy Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. Uzupełnienie Strategii rozszerza cele strategii, wprowadza system jej realizacji także monitorowania i ewaluacji.

W Narodowej Strategii Rozwoju Kultury przyjęte zostały następujące priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Działania realizowane w ramach tego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Kultury w sferze materialnej spuścizny kulturowej Polski jest Narodowy Program Kultury “Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Program ten jest zgodny z Narodowym Planem Rozwoju (ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju) oraz z założeniami do Krajowego Programu Ochrony Zabytków. Podstawą do sformułowania Narodowego Programu Kultury “Ochrona Zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

5. RELACJE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA I POWIATU

5.1. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na Lata 2012-2015.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na Lata 2012-2015 został przyjęty uchwałą nr XIII/240/11 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2011 r.

Ideą opracowania Programu Opieki nad Zabytkami dla województwa warmińsko-mazurskiego było uznanie potrzeby zachowania zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego jako ważnego czynnika wpływającego na kształtowanie się tożsamości regionalnej i promocji turystycznej.

W celu realizacji idei opracowania, w/w Program ustalił podstawowe zakresy podejmowanych działań, zmierzających do ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego województwa:

1. Zespolenie i koordynacja form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez:

- a) realizację powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące dobra kultury i natury;
- b) powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną (ochrony przyrody), architektoniczną i przestrzenną, celną oraz polityką bezpieczeństwa;
- c) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania województwa;
- d) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków (w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego) łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej w planach rozwoju województwa;
- e) uwzględnianie – w planach zagospodarowania przestrzennego – ochrony środowiska naturalnego powiązanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi i ruralistycznymi oraz zespołami architektonicznymi;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- f) opracowywanie gminnych i powiatowych programów opieki nad zabytkami jako ważnego instrumentu kształtowania lokalnych strategii rozwoju;
- g) wykorzystywanie nowej formy ochrony zabytków, jaką stanowi park kulturowy;

2. Opieka nad zabytkami nieruchomymi ze szczególnym uwzględnieniem

obiektów i zespołów charakterystycznych dla województwa warmińsko-mazurskiego:

- a) wspieranie polityki konserwatorskiej dotyczącej, m.in.: postępowania zgodnie z obowiązującymi standardami i zasadami konserwatorskimi, wykonywania kompleksowych dokumentacji obiektów zabytkowych poddawanych pracom konserwatorskim bądź rewaloryzacyjnym;
- b) inicjowanie, wspieranie i popularyzacja działań zmierzających do wyszukania nowych właścicieli lub dzierżawców dla obiektów zabytkowych wymagających zagospodarowania;
- c) dofinansowywanie wybranych prac badawczych i dokumentacyjnych związanych z najważniejszymi obiektami zabytkowymi –wprowadzenie systemu wojewódzkich grantów badawczych;
- d) dofinansowywanie prac konserwatorskich przy zabytkach, zgodnie z priorytetami określonymi w Programie;
- e) wdrożenie i realizacja programów opieki nad zabytkami o szczególnym znaczeniu dla tożsamości kulturowej województwa, tj. program ochrony gotyckiej architektury ceglanej, program ochrony i odnowy centrów historycznych miast oraz zespołów urbanistycznych powstałych w XIX i XX w., program ochrony dziedzictwa wiejskiego, program ochrony i odnowy architektury użyteczności publicznej, program ochrony architektury przemysłowej i zabytków techniki, program ochrony zabytkowych zespołów dworsko-parkowych, program ochrony alei przydrożnych, program ochrony sanktuariów pielgrzymkowych, program ochrony architektury sakralnej XIX i XX wieku, program ochrony kapliczek i krzyży przydrożnych.

3. Opieka nad zabytkami ruchomymi poprzez:

- a) dokumentację;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- b) konserwację;
- c) działania promocyjne.

4. Opieka nad zasobami muzeów.

5. Program ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego województwa warmińsko-mazurskiego.

W programie uznano obszar województwa warmińsko-mazurskiego za region o wyjątkowych walorach archeologicznego dziedzictwa kulturowego. Decydują o tym przede wszystkim:

- stosunkowo duża liczba znanych stanowisk, w tym dobrze zachowanych i mających wyjątkowe znaczenie dla archeologii europejskiej. Przykładem może być sieć osad nawodnych kultury kurhanów zachodniobałtyjskich bądź też kompleksy grodzisk, kurhanów, itp.;
- charakter wielu z nich, ujawniający interesujące związki z terenami ościennymi, w tym szczególnie od wschodu i zachodu regionu;
- walory stosunkowo nieprzekształconego jeszcze środowiska naturalnego, z którym współgra archeologiczny krajobraz kulturowy (np. grodziska i kurhany, a także niektóre charakterystycznie posadowione stanowiska płaskie).

Strategia ochrony archeologicznych zasobów regionu powinna się skupić na następujących zadaniach:

- a) współpracę ze środowiskiem tzw. „wykrywaczy” zmierzającą do pełnej kontroli ich działalności, a także dającą możliwość wykorzystania ich umiejętności w działaniach zmierzających do pełniejszego rozpoznania zasobów archeologicznych i zapobieganie działalności przestępczej polegającej głównie na nielegalnym handlu zabytkami archeologicznymi;
- b) szerszą niż dotychczas edukację i popularyzację w zakresie potrzeby ochrony dziedzictwa archeologicznego poprzez organizację plenerowych festynów i pokazów, szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych itp.;
- c) wspieranie rewitalizacji zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- d) wspieranie działań zmierzających do podejmowania prac konserwatorskich przy archeologicznych zabytkach ruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
- e) powołanie Muzeum Archeologicznego – nowoczesnej placówki o randze wojewódzkiej o odpowiednim zapleczu magazynowym, której zadaniem byłoby, m.in. systematyczne gromadzenie i eksponowanie pozyskiwanych w trakcie badań materiałów zabytkowych, a także ich konserwację i digitalizację.
- f) utworzenie parków kulturowych, działających w oparciu o zabytki archeologiczne.

6. Ochrona dziedzictwa niematerialnego.

7. Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego – rozwój turystyki, działania edukacyjne, promocyjne.

- a) utworzenie portalu internetowego, aktualizowanego na bieżąco, o wielowątkowym profilu informacyjnym na temat dziedzictwa kulturowego regionu;
- b) stworzenie wojewódzkiego jednolitego systemu regionalnej popularyzacji i promocji zagadnień z zakresu ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, skierowanego do jednostek samorządu terytorialnego, szkół, organizacji pozarządowych itp.
- c) działania wspierające wykorzystywanie obiektów zabytkowych (zwłaszcza nieużytkowanych) dla potrzeb rozwoju infrastruktury turystycznej;
- d) realizacja programu ogólnospołecznej edukacji kulturowej; właściwa edukacja dzieci i młodzieży nastawiona na poznanie wartości tzw. „małych ojczyzn” i wskazanie potrzeby ochrony krajobrazu kulturowego jako swoistego wyróżnika i świadectwa tożsamości regionalnej;
- e) wydawanie i dofinansowywanie wydawnictw poświęconych zabytkom Warmii i Mazur;
- f) promowanie i wspieranie przywracania lub utrzymywania w obiektach pierwotnych, historycznych funkcji;
- g) współudział w organizacji i współfinansowanie imprez kulturalnych, zwłaszcza o znaczeniu ponadlokalnym, promujących dziedzictwo kulturowe;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- h) działania związane z funkcjonowaniem szlaków edukacyjno-turystycznych po zasobach dziedzictwa kulturowego;
- i) organizacja i rozszerzenie formuły Europejskich Dni Dziedzictwa.

5.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Program opieki nad zabytkami gminy Ostróda zgodny jest z wyznaczonymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (uchwała nr VII/164/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27.05.2015 r.) celami polityki przestrzennej, zasadami ich realizacji oraz przyjętymi w planie kierunkami działań polityki przestrzennej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

W sferze kulturowej obejmującej system ochrony dziedzictwa kulturowego przyjęto zasady kompleksowości działań ochronnych i rewaloryzacyjnych, łączenia ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego oraz promowania regionalnych walorów dziedzictwa kulturowego.

Podstawowe cele polityki przestrzennej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, zapisane w planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego dotyczą:

- ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego jako filaru turystyki;
- otoczenia szczególną troską obiektów zabytkowych o randze krajowej i międzynarodowej a także obiektów o mniejszej randze lecz decydujących o odrębności regionalnej;
- przywrócenia zespołom staromiejskim ich historycznego charakteru (rewaloryzacja);
- zachowania historycznej zabudowy wiejskiej z układem drożnym oraz zabytkowych układów pałacowych, dworskich i parkowych;
- respektowanie w zagospodarowaniu przestrzennym bezkonfliktowego wkomponowania zabudowy w przestrzeń historyczną.

Rozwiązanie problemów w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego będzie obejmowało przede wszystkim:

- działania ochronne i zabezpieczające, a także określenie zasobów i ich wartości;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- opracowanie strategii działań zmierzających do skutecznej i ciągłej ochrony, prawidłowego ich zagospodarowania i wypromowania;
- usystematyzowanie istniejących opracowań dotyczących krajobrazu kulturowego na fragmentach byłych województw włączonych w granice nowego regionu, dokonanie ich oceny według jednolitych kryteriów oraz uzupełnienie braków;
- przystosowanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji (np. turystyka).

5.3. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 roku

Założenia Programu Opieki nad Zabytkami gminy Ostróda odwołują się do ogólnych treści przyjętych w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 roku (uchwalonej przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwałą nr XXVIII/553/13 z dnia 25 czerwca 2013r.). W/w dokument nie zajmuje się w stopniu szczegółowym zagadnieniami związanymi z ochroną i opieką nad zabytkami. Zakłada jednak rozwój, konserwację, rewaloryzację i zagospodarowanie dóbr kultury jako czynnik powiązany z rozwojem produktów turystycznych, zwłaszcza urozmaiceniem oferty w zakresie turystyki kulturowej. Wskazuje także na potrzebę włączenia obiektów zabytkowych do procesu integracji województwa i budowania tożsamości regionalnej poprzez rozszerzenie w programach nauczania historii regionu zagadnień z zakresu dziedzictwa kulturowego.

5.4. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostródzkiego na lata 2008 – 2020.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostródzkiego na lata 2008 – 2020 przyjęta została uchwałą Nr XXVII/120/2008 Rady Powiatu w Ostródzie z dnia 9 grudnia 2008 r. Dokument ten wskazuje na obiekty zabytkowe jako mocną stronę powiatu ostródzkiego, w tym gminy Ostróda, zwłaszcza zaś możliwość wykorzystania faktu położenia na terenie powiatu unikatowego w skali światowej zabytku jakim jest Kanał Ostródzko –



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Elbląski dla rozwoju turystyki. Jednocześnie podkreśla zły stan techniczny wielu obiektów zabytkowych znajdujących się w rękach prywatnych oraz brak ich ewentualnego alternatywnego wykorzystania.

W ramach celów strategicznych, operacyjnych, w tym zadań planowanych do realizacji przez Powiat Ostródzki, w/w dokument wymienia, m.in:

- promocję walorów kulturowych powiatu ostródzkiego w kraju i za granicą, w tym produktu lokalnego, regionalnego, markowego;
- współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego oraz na rzecz kultury i pielęgnowania tradycji mniejszości narodowych, w tym zlecenie zadań ustawowych;
- renowację obiektów zabytkowych.

5.5. Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostródzkiego.

Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostródzkiego został przyjęty w lipcu 2004 roku. Na etapie analizy zasobów dziedzictwa kulturowego, dokument ten wskazuje na konieczność utrzymania w dobrym stanie obiektów zabytkowych. Autorzy Programu podkreślają szczególną rolę obiektów sakralnych i założeń dworsko-folwarcznych jako elementów wyróżniających się w krajobrazie kulturowym regionu.

Wśród zadań przeznaczonych do realizacji przez samorządy lokalne, omawiany dokument wymienia, m.in.:

- dbałość o obiekty zabytkowe;
- rozwój markowych produktów turystycznych, w tym w dziedzinie turystyki kulturowej.

6. RELACJE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY.

6.1. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Ostróda na Lata 2008-2013.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Ostróda na Lata 2008 – 2013 przyjęty został uchwałą Nr XXIII/153/08 Rady Gminy Ostróda z dnia 30 września 2008 r.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

W opracowaniu tym wskazano walory dziedzictwa kulturowego jako jednego z czynników przyczyniających się do rozwoju turystyki na terenie gminy.

6.2. Strategia i kierunki rozwoju gminy Ostróda.

Przyjęte w 1997 roku opracowanie *Strategia i kierunki rozwoju gminy Ostróda* w nieznacznym stopniu zajmuje się dziedzictwem kulturowym obszaru gminy, określając zachowane obiekty zabytkowe jako posiadające „znaczenie lokalne”. Za wyjątek autorzy Strategii uważają znajdujący się na terenie gminy odcinek Kanału Elbląskiego.

6.3. Zintegrowana Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ostródzko-Iławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2025.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ostródzko-Iławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2025 została przyjęta uchwałą Nr IX/66/2015 Rady Gminy Ostróda z dnia 28 sierpnia 2015 r.

W opracowaniu tym wskazano, iż ochrona obiektów zabytkowych jest jednym z celów strategicznych Ostródzko-Iławskiego Obszaru Funkcjonalnego. Obecność na danym obszarze obiektów zabytkowych jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju turystyki.

6.4. Uchwała Nr XLIII/250/2013 Rady Gminy Ostróda z dnia 7 października 2013r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków usytuowanych na terenie Gminy Ostróda

Rada Gminy Ostróda dnia 7 października 2013 r. podjęła uchwałę w sprawie zasad udzielania dotacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków usytuowanych na terenie Gminy Ostróda. Dotacja może być udzielona podmiotom, które posiadają tytuł prawny do obiektu wpisanego do rejestru zabytków wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

6.5. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Gmina Ostróda dysponuje następującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy jednorodzinnej, letniskowej i usługowej w Starych Jabłonkach, gmina Ostróda (uchwała Nr VII/67/99 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 3 lutego 1999 r.);
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego fragmentu gminy Ostróda w miejscowości Górka dotycząca zakładu produkcyjnego artykułów spożywczych o charakterze nieuciążliwym (uchwała Nr VII/69/99 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 3 lutego 1999 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy letniskowej w Starych Jabłonkach (uchwała Nr XI/112/99 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 27 maja 1999 r.);
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ostróda w miejscowości Szafranki obręb Kajkowo (uchwała Nr XVI/157/99 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 21 grudnia 1999 r.);
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ostróda w obrębie Tyrowo (uchwała Nr XVI/158/99 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 21 grudnia 1999 r.);
- zmiana zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego w obszarze Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich (uchwała Nr XXXII/259/01 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 23 marca 2001 r.);
- zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Ostróda w odniesieniu do terenu położonego w Wałdowie przy ul. Wiejskiej, obręb Mała Ruś (uchwała Nr XLII/336/02 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 12 lutego 2002 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkalno - usługowej na zachód od wsi Tyrowo, gmina Ostróda (uchwała Nr XLVI/356/02 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 6 czerwca 2002 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Górka gmina Ostróda (uchwała Nr XLVIII/366/02 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 11 lipca 2002 r.);



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu gminy Ostróda w odniesieniu do części miejscowości Stare Jabłonki (uchwała Nr XLIX/368/02 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 3 września 2002 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w Szafrankach, obręb Kajkowo, gmina Ostróda (uchwała Nr XIII/68/03 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 31 października 2003 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkalno - usługowej na południe od wsi Kątno, obręb geodezyjny Kątno, gmina Ostróda (uchwała Nr XIII/69/03 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 31 października 2003 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkalno - usługowej, obręb geodezyjny Kątno (część działek nr 5/68 i 12/2), gmina Ostróda (uchwała Nr XIII/70/03 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 31 października 2003 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkalno - usługowej w miejscowości Żurejny (część działki 20/2), obręb geodezyjny Stare Jabłonki, gmina Ostróda (uchwała Nr XIII/71/03 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 31 października 2003 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkalno – usługowej, obręb geodezyjny Stare Jabłonki (działka nr 8), gmina Ostróda (uchwała Nr XIII/72/03 Rady Gminy w Ostródzie z dnia 31 października 2003 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Zwierzewo i cz. obrębu Lubajny gm. Ostróda (uchwała Nr XVIII/86/04 Rady Gminy Ostróda z dnia 27 lutego 2004 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy turystycznej i zagrodowej z agroturystyką na obszarze położonym w rejonie wsi Ostrowin w gminie Ostróda (uchwała Nr XXVIII/140/04 Rady Gminy Ostróda z dnia 20 grudnia 2004 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Ostróda terenu działki nr 171/6, położonej przy ul. Spacerowej w miejscowości Stare Jabłonki (uchwała Nr XXVIII/139/04 Rady Gminy Ostróda z dnia 20 grudnia 2004 r.);



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy turystycznej i zagrodowej z agroturystyką na obszarze położonym w rejonie wsi Ostrowin w gminie Ostróda (uchwała Nr XXXIV/169/05 Rady Gminy Ostróda z dnia 24 maja 2005 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Ostróda terenu działki nr 171/6, położonej przy ul. Spacerowej w miejscowości Stare Jabłonki (uchwała Nr XXXIV/168/05 Rady Gminy Ostróda z dnia 24 maja 2005 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w obrębie Stare Jabłonki gmina Ostróda (uchwała Nr XXXIV/167/05 Rady Gminy Ostróda z dnia 24 maja 2005 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w obrębie Stare Jabłonki gmina Ostróda (uchwała Nr XXXVI/177/05 Rady Gminy Ostróda z dnia 23 sierpnia 2005 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy zagrodowej w obrębie Idzbark gmina Ostróda (uchwała Nr XXXVI/176/05 Rady Gminy Ostróda z dnia 23 sierpnia 2005 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Ostróda terenu części obrębu: Kajkowo, Górka i Lipowiec (uchwała Nr LVI/213/06 Rady Gminy Ostróda z dnia 30 maja 2006 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Durąg, gmina Ostróda (uchwała Nr XVI/114/08 Rady Gminy Ostróda z dnia 29 stycznia 2008 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Szafranki, obręb Kajkowo, gmina Ostróda (uchwała Nr XVI/113/08 Rady Gminy Ostróda z dnia 29 stycznia 2008 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Ostróda terenu części miejscowości Lubajny, obręb Lubajny (uchwała Nr XX/140/08 Rady Gminy Ostróda z dnia 21 maja 2008 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Ostróda terenu części miejscowości Kajkowo, obręb Kajkowo (uchwała Nr XX/139/08 Rady Gminy Ostróda z dnia 21 maja 2008 r.);



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Ostróda terenu części miejscowości Wałdowo, obręb Mała Ruś (uchwała Nr XX/138/08 Rady Gminy Ostróda z dnia 21 maja 2008 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Stare Jabłonki, gmina Ostróda (uchwała Nr XXX/185/09 Rady Gminy Ostróda z dnia 20 marca 2009 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Stare Jabłonki, gmina Ostróda (uchwała Nr XXX/184/09 Rady Gminy Ostróda z dnia 20 marca 2009 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Kajkowo, gmina Ostróda (uchwała Nr XXX/183/09 Rady Gminy Ostróda z dnia 20 marca 2009 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Zwierzewo, gmina Ostróda (uchwała Nr XXX/182/09 Rady Gminy Ostróda z dnia 20 marca 2009 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Kajkowo, gmina Ostróda (uchwała Nr XXXIX/216/09 Rady Gminy Ostróda z dnia 15 września 2009 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Kajkowo gmina Ostróda (uchwała nr XIV/78/11 Rady Gminy Ostróda z dnia 28 października 2011 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Wałdowo (uchwała nr XIV/77/11 Rady Gminy Ostróda z dnia 28 października 2011 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu miejscowości Samborowo, gmina Ostróda (uchwała Nr XVIII/108/12 Rady Gminy Ostróda z dnia 24 lutego 2012 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej części miejscowości Samborowo, gmina Ostróda (uchwała Nr XVIII/109/12 Rady Gminy Ostróda z dnia 24 lutego 2012 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej części miejscowości Zwierzewo, gmina Ostróda (uchwała Nr XVIII/110/12 Rady Gminy Ostróda z dnia 24 lutego 2012 r.);



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Górka gmina Ostróda (uchwała Nr XXVIII/152/2012 z dnia 30 października 2012 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Tyrowo (uchwała Nr XXXIII/185/13 Rady Gminy Ostróda z dnia 7 lutego 2013 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej, sportu i rekreacji w miejscowości Samborowo, gmina Ostróda (uchwała Nr XXXVIII/225/2013 Rady Gminy Ostróda z dnia 27 czerwca 2013r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu po zachodniej stronie Jeziora Morliny, gmina Ostróda (uchwała Nr XLV/261/2013 Rady Gminy Ostróda z dnia 15 listopada 2013 r.);
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Zwierzewo i cz. obrębu Lubajny gm. Ostróda (uchwała Nr XLIX/301/2014 Rady Gminy Ostróda z dnia 28 lutego 2014 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Wałdowo przy ulicy Partyzantów (uchwała Nr L/313/2014 Rady Gminy Ostróda z dnia 31 marca 2014 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Warlity Wielkie gmina Ostróda (uchwała Nr II/9/2014 Rady Gminy Ostróda z dnia 10 grudnia 2014 r.);
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania gminy Ostróda terenu części obrębu: Kajkowo, Górka i Lipowiec (uchwała Nr II/8/2014 Rady Gminy Ostróda z dnia 10 grudnia 2014 r.);
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w Szafrankach, obręb Kajkowo, gmina Ostróda (uchwała Nr VII/45/2015 Rady Gminy Ostróda z dnia 27 kwietnia 2015 r.);
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ostróda terenu części obrębu: Kajkowo, Górka i Lipowiec (uchwała Nr VIII/59/2015 Rady Gminy Ostróda z dnia 19 czerwca 2015 r.);



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przy węźle komunikacyjnym Górka w ciągu drogi krajowej Nr 7 (uchwała Nr VIII/60/2015 Rady Gminy Ostróda z dnia 19 czerwca 2015 r.);
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Zwierzewo i cz. obrębu Lubajny gm. Ostróda (uchwała Nr VII/46/2015 Rady Gminy Ostróda z dnia 27 kwietnia 2015 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki Nr 10/40 położonej w obrębie i miejscowości Morliny gmina Ostróda (uchwała Nr XI/79/2015 Rady Gminy Ostróda z dnia 23 października 2015 r.);
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Kajkowo, gmina Ostróda, zatwierdzonego uchwałą Nr XXXIX/2016/09 Rady Gminy Ostróda z dnia 15 września 2009 r. (uchwała Nr XV/106/2015 Rady Gminy Ostróda z dnia 30 grudnia 2015 r.);
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Idzbark nad rzeką Drwęcą (uchwała Nr XV/105/2015 Rady Gminy Ostróda z dnia 30 grudnia 2015 r.).

W w/w dokumentach, w sytuacji, gdy na terenie objętym danym planem znajdują się obiekty zabytkowe, definiują zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Przedmiotem ochrony obiektu objętego ochroną prawną z mocy wpisu do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego lub ujętego w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków jest: ukształtowanie bryły, opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny) oraz innych elementów decydujących o zachowaniu jego historycznego charakteru, w tym między innymi wykończenie ścian zewnętrznych oraz pokrycie dachu. Według wymogów planów, prace przy obiektach zabytkowych powinny respektować ich zabytkowy charakter – nie należy zmieniać ukształtowania bryły, wyglądu elewacji i detali architektonicznych. Do remontu elewacji i pokrycia dachów należy stosować tradycyjne materiały i technologie. Wszelkie prace przy obiektach zabytkowych, zwłaszcza zaś mające wpływ na ich wygląd zewnętrzny, mogą być prowadzone w uzgodnieniu z Warmińsko-Mazurskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

W odniesieniu do stanowisk archeologicznych objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego bądź ujętych w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków, w/w plany ustanawiają zakaz prowadzenia jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej nie związanej z ich rewaloryzacją. W przypadku natrafienia podczas prac ziemnych na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, inwestor lub wykonawca prac ziemnych jest zobowiązany do zawiadomienia Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o odkryciu.

7. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW I ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY OSTRÓDA

7.1. Ogólne informacje na temat dziedzictwa historycznego gminy.

Pierwsze zasiedlanie terenów dzisiejszej gminy Ostróda miało miejsce u schyłku paleolitu. Świadczą o tym narzędzia krzemienne odkrywane na lekkich piaszczystych glebach w okolicach Ostródy. W VI i V wieku p.n.e. na tereny te przybyła ludność pochodzenia bałtyjskiego, zaś od przełomu er także plemiona germańskie.

Z czasów średniowiecza zarejestrowano na terenie gminy Ostróda grodziska w Brzydowie, Durągu, Grabinku, Kąjkowie, Lichtajnach, Morlinach, Pietrzwałdzie, Tyrowie, Ornowie i Zajęczkach. Grodziska zakładano w miejscach z natury obronnych i dodatkowo umacniano wałami drewniano - ziemnymi i fosami wypełnionymi wodą.

W 1341 roku powołano komturstwo Ostródzkie. Ostróda stała się siedzibą administracyjną, militarną i gospodarczą Krzyżaków. W komornictwie ostródzkim do połowy XV wieku powstało 28 wsi rycerskich i 13 krzyżackich. Zakon zezwolił na rozwój rzemiosła i kupiectwa. Powstały liczne zamki, kościoły, ratusze. Zmienił się także wygląd wsi. Dawne osady pruskie, złożone z pojedynczych, oddalonych od siebie gospodarstw, zastąpiły wsie o zwartej ulicowej zabudowie. W dniu 15 lipca 1410 roku rozegrała się decydująca bitwa pod Grunwaldem, zakończona klęską Krzyżaków. Wojska królewskie ruszyły 17 lipca ku Malborkowi. Mikołaj z Durąga, szlachcic pruski, opanował zamek w Ostródzie „Wygnał braci, zabrał im wszystko i trzymał zamek i miasto dla króla polskiego”. Po wojnie trzynastoletniej i Hołdzie Pruskiej w 1525 roku nastąpił napływ ludności polskiej głównie z



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Mazowsza i Ziemi Chełmińskiej w okolice Ostródy. Dlatego wiele wsi otrzymało nazwy polskie między innymi Naprom, Grabin, Grabinek, Lubajny, Lipowo, Pietrzwałd, Wygoda, Stare Jabłonki. Kierowała się tu głównie szlachta wykupując opustoszałe posiadłości rycerskie. W pierwszej połowie XVII wieku wojna szwedzka objęła Prusy Książęce, Szwedzi zajęli między innymi Ostródę i okolice. Wsie uległy znacznemu spustoszeniu, szerzyły się choroby i głód. W 1659 roku stacjonowały w starostwie ostródzkim wojska cesarskie, polskie i elektorskie. Kościoły w Ornowie i Samborowie obrabowano i spalono.

W 1714 roku powstały pierwsze szkoły elementarne między innymi w Idzbarku, Ornowie, Zwierzewie. W 1708 roku do Prus Książęcych przedostała się ze Lwowa dżuma. Zaraza pochłonięła 200 tysięcy ofiar tj. ok. 30% ludności zamieszkałej w Prusach Książęcych. W 1758 roku wojska rosyjskie wkroczyły do Prus Książęcych, zdobyły Królewiec ogłaszając ukaz carski oznajmiający, że Prusy Książęce są prowincją rosyjską - Nową Rosją. Na początku XIX wieku Napoleon Bonaparte po licznych zwycięstwach w Europie zachodniej ruszył na wschód. W 1807 roku od 21 lutego do 1 kwietnia na zamku w Ostródzie mieściła się główna kwatera Napoleona.



W drugiej połowie XIX wieku kończyła się epoka dylizansu ustępując miejsca epoce kolei żelaznych. Wraz z budową linii kolejowych podjęto budowę kanałów wodnych. W 1860 roku zakończono budowę kanału Ostródzko- Elbląskiego, w 1876 roku jego rozbudowę do Starych Jabłonek, a w 1902 roku powstało Towarzystwo Żeglugi Wodnej zajmujące się systematyczną eksploatacją kanału dla celów gospodarczych i turystycznych. W 1945 roku po ataku na Prusy Wschodnie Armii Czerwonej, władze niemieckie zarządziły przymusową ewakuację ludności do Niemiec. Ludność napływowa zaczęła się osiedlać w pierwszej kolejności przy głównych szlakach kolejowych, m.in. wokół Ostródy.

7.2. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.

Na terenie gminy Ostróda znajdują się 52 obiekty zabytkowe objęte ochroną prawną wynikającą z ujęcia ich w rejestrze zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, prowadzonym przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Są to:





PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
Bałcyny 15	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek administracyjny	1879 r.	A-4074 z 14.07.1998 r.
			
Bałcyny	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-2451 z 5.09.1988 r.
Bednarki	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-3972 z 17.03.1997 r.
Durąg 12	kościół murowano-drewniany, ewangelicki, ob. rzymskokatolicki, parafialny p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła	1713 r., 1962 r.	A-769 z 21.02.1968 r.
			
Durąg	pozostałości parku krajobrazowego w zespole dworsko-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-2831 z 23.06.1989 r.




PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Durąg	kaplica grobowa, murowana w zespole cmentarza ewangelickiego, dawnego	1820 r.	A-765 z 21.02.1968 r.
Glaznoty 1	kościół murowany, rzymskokatolicki, parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	około 1903 r., rozbudowa 1919-1920 r.	A-3000 z 25.01.1990 r.
			
Glaznoty 1	dzwonniczka drewniana w zespole kościoła rzymskokatolickiego, parafialnego p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	początek XX w.	A-3001 z 25.01.1990 r.
Glaznoty	kościół murowany, ewangelicki, ob. metodystyczny	około 1400 r., XVIII w., rest. 1899 r.	A-770 z 21.02.1968 r.
			
Glaznoty	ogrodzenie cmentarza przykościelnego w zespole kościoła ewangelickiego	XIX w.	A-3004 z 25.01.1990 r.
Grabin	park krajobrazowy w zespole pałacowo-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-3016/O z 21.12.1979 r.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Kątno	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	A-2787 z 17.04.1989 r.
Klonowo	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek hotelowy	2. połowa XIX w.	A-4148 z 16.02.2000 r.
			
Klonowo	stodoła murowano- drewniana w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek nie użytkowany	1900 r. i 1925 r.	A-4148 z 16.02.2000 r.
Klonowo	kuźnia murowano-drewniana w zespole dworsko- folwarcznym, ob. obora	1900 r.	A-4148 z 16.02.2000 r.
Klonowo	gorzelnia z kominem, murowana w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek gospodarczo- magazynowy	początek XX w.	A-4148 z 16.02.2000 r.
Klonowo	magazyn murowany w zespole dworsko- folwarcznym, ob. budynek gospodarczo-magazynowy	początek XX w.	A-4148 z 16.02.2000 r.
Klonowo	dom robotników folwarcznych, murowany w zespole dworsko- folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	początek XX w.	A-4148 z 16.02.2000 r.





PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Klonowo 4	dom robotników folwarcznych, murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	1911 r.	A-4148 z 16.02.2000 r.
Klonowo 5	dom robotników folwarcznych (dwojak), murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	początek XX w.	A-4148 z 16.02.2000 r.
Klonowo 9	dom robotników folwarcznych (czworak), murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	początek XX w.	A-4148 z 16.02.2000 r.
Klonowo	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-4148 z 16.02.2000 r.
Kraplewo	kościół metodystyczny, drewniano-murowany, p.w. Trójcy Świętej	1848 r.	A-29 z 1.09.1949 r.
Kraplewo	cmentarz przykościelny w zespole kościoła metodystycznego (cmentarz zatarty)	XVI-XVIII w.	A-29 z 1.09.1949 r.
Kraplewo	dzwonnica drewniana w zespole kościoła metodystycznego	połowa XIX w.	A-768 z 21.02.1968 r.





PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Kraplewo	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym, obecnie budynek hotelowy	1919 r.	A-3435 z 27.01.1993 r.
			
Kraplewo	cmentarz ewangelicki, dawny	2.połowa XIX w.	A-2786 z 17.04.1989 r.
Lichtajny 1	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	2.połowa XIX w.	A-3974 z 21.03.1997 r.
			
Lichtajny	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-3537/O z 1.12.1982 r.
Lipowo	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-2455 z 9.09.1988 r.
Lubajny 35	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. w stanie ruiny	3.ćwierć XIX w.	A-4165 z 22.03.2000 r.





PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Ornowo	kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki, filialny p.w. MB Częstochowskiej, murowano-drewniany	XV w., wieża XIX w.	A-23 z 31.08.1949 r.
			
Ostrowin	pałac murowany w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. w ruinie	XVIII w., rozbudowa XIX w.	A-3182/O z 6.01.1984 r.
Pancerzyn	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	4.ćwierć XIX w.	A-3980 z 9.04.1997 r.
			





PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Pancerzyn	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-3531/O z 19.04.1982 r.
Pietrzwałd	kościół drewniany, ewangelicki, ob. rzymskokatolicki, parafialny p.w. św. Piotra w Okowach	XVI/XVII/XIX w.	A-959 z 10.06.1968 r.
			
Pietrzwałd	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	A-2781 z 14.04.1989 r.
Reszki	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	A-2784 z 17.04.1989 r.
Ruś Mała	śluza komorowa oraz stopień wodny na rz. Szelażnicy w systemie drogi wodnej systemu warmińskiego, odcinek Miłomłyn – Ostróda – jez. Szelaż	1872-1875, 1926 r.	A-1274 z 1.08.1978 (jako część Kanału Elbląskiego)
			





PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Ryn	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	koniec XIX – początek XX w.	A-3970 z 17.03.1997 r.
Samborowo	wieża obronna mostu kolejowego I	1901-1902 r.	A-4452 z 5.02.2007 r.
			
Samborowo	wieża obronna mostu kolejowego II	1901-1902 r.	A-4452 z 5.02.2007 r.
			
Smykowo	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	początek XX w.	A-2527 z 12.10.1988 r.
Smykówko	budynek gorzelni, murowany, ob. w ruinie	koniec XIX w.	A-3074 z 15.01.1991 r.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Szyldak	pałac murowany w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek administracyjny	4. ćwierć XIX w.	A-3958 z 17.02.1997 r.
			
Szyldak	park krajobrazowy w zespole pałacowo-folwarcznym	początek XX w.	A-3720/O z 30.12.1986 r.
Wirwajdy 29	budynek szkolny, murowany, ob. budynek mieszkalny	początek XX w.	A-4379 z 9.02.2006 r.
Wirwajdy	cmentarz ewangelicki, dawny	2. połowa XIX w.	A-2785 z 17.04.1989 r.
Wyżnice	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	1900-1910 r.	A-3981 z 9.04.1997 r.
Wyżnice	park krajobrazowy w zespole dworsko-folwarcznym	początek XX w.	A-3719/O z 30.12.1986 r.
Zawady Małe	cmentarz ewangelicki, dawny	2. połowa XIX w.	A-2783 z 17.04.1989 r.
Zwierzewo 28/28A	budynek mieszkalny, murowano-drewniany	1911 r.	A-4466 z 6.06.2007 r.
			



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

7.3. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.

Gminna ewidencja zabytków Gminy Ostróda, poza zabytkami wpisanymi do rejestru zabytków, obejmuje także obiekty nierejestrowe. W przewadze są to zabytki budownictwa murowanego w typie wiejskim (budynki mieszkalne), obiekty sakralne oraz cmentarze.

Wykaz obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Ostróda stanowi załącznik do zarządzenia Nr 6/2016 Wójta Gminy Ostróda z dnia 13 stycznia 2016 r. w sprawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Ostróda, z uwzględnieniem dokonywanych aktualizacji w tym zakresie.

7.4. Zabytki archeologiczne.

Na terenie gminy Ostróda odkrytych zostało dotychczas blisko 300 stanowisk archeologicznych, których wykaz wraz z lokalizacjami zawarty został w gminnej ewidencji zabytków. Przeważają wśród nich stanowiska archeologiczne datowane na epokę kamienia oraz czasy średniowiecza i wczesnohistoryczne.

8. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY OSTRÓDA.

W wyniku weryfikacji danych archiwalnych i waloryzacji zabytków nieruchomości wykonanej podczas sporządzania gminnej ewidencji zabytków, stwierdzono, iż na terenie gminy Ostróda przeważają zabytki budownictwa murowanego, mieszkalnego. W gminnej ewidencji zabytków ujęte zostały obiekty o niezatartych cechach zabytkowych. Niestety, procesy modernizacji przebiegające ze znacznym nasileniem w ciągu ostatnich lat, w znacznym stopniu szkodzą obiektom architektury dawnej. Należy tu wymienić niefachowo prowadzone modernizacje i remonty – rozbudowy zmieniające bryłę budynku, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, często powiązana ze zmianą kształtu otworów, zmiany pokrycia dachów. Uszczerbek pod tym względem jest tym większy, iż właśnie charakterystyczne budownictwo stanowi o odrębności kulturowej tego terenu.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Obiekty sakralne zachowane są w dobrym stanie, na bieżąco remontowane, zaś wszelkie działania przy zabytkach są uzgadniane i akceptowane przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Podobnie jest z zabytkami sepulkralnymi, jednak w tym przypadku konieczna jest większa dbałość o utrzymanie w dobrym stanie obiektów cmentarnictwa wojennego.

8.1. Analiza SWOT ochrony dziedzictwa kulturowego gminy Ostróda.

Analiza SWOT jest podstawowym i powszechnie stosowanym narzędziem diagnostycznym, która stanowi zestawienie takich cech, jak: **Strengths** – silne strony, **Weaknesses** – słabe strony, **Opportunities** – szanse, **Threats** – zagrożenia. Zestawienie to stanowi podstawę do opracowania celów programu opieki.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • bogaty i różnorodny zasób zabytków charakterystycznych i wyróżniających region; • wyjątkowy w skali kraju zespół kanału Ostródzko-Elbląskiego; • różnorodny zasób zabytków budownictwa regionalnego, murowanego; • wysokie walory i atrakcyjność środowiska kulturowego dla gospodarki, mieszkańców i turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan zachowania znacznej części obiektów zabytkowych; • brak środków finansowych na konserwację i rewaloryzację obiektów zabytkowych; • zniekształcanie zespołów zabudowy historycznej poprzez wprowadzenie nowej zabudowy, nie liczącej się z lokalną tradycją, architekturą i historycznymi uwarunkowaniami; • słaba promocja zasobów oraz edukacja dotycząca walorów środowiska kulturowego; • brak katalogu form tradycyjnego budownictwa wiejskiego; • brak publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu regionu.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca rola samorządu regionalnego poprzez włączenie ochrony zabytków w sferę rozwoju regionalnego; • możliwość finansowania prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł: państwowe, samorządowe, prywatne, wyznaniowe, środki UE i in.; • uwzględnianie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w programach, strategiach i planach rozwoju województwa, gmin i miast; • rozwój inicjatyw lokalnych i organizacji pozarządowych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego; • edukacja w dziedzinie zarządzania dziedzictwem kulturowym. 	<ul style="list-style-type: none"> • pogarszający się stan techniczny tkanki zabytkowej spowodowany niewłaściwym użytkowaniem; • brak środków na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków; • niewłaściwe prowadzenie prac budowlanych, konserwatorskich, niezgodnie ze sztuką budowlaną; • dokonywanie wtórnych podziałów i parcelacji obiektów i zespołów zabytkowych; • niedostatek mechanizmów promujących działania na rzecz ochrony, konserwacji i rewaloryzacji zabytków.

9. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE I ZADANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA.

W założeniach programowych zasobu dziedzictwa kulturowego została określona specyfika gminy Ostróda wynikająca z jej położenia, historii, przemian społecznych i gospodarczych. Na specyfikę terenu gminy składają się między innymi: lokalizacja stosunkowo blisko miasta powiatowego (Ostróda), tak z okresu przedwojennego, jak i obecnego, realizacja założeń przestrzennych wsi od końca XVIII w. do czasów współczesnych, zniszczenia wojenne i powojenna odbudowa. Wszystkie te elementy miały kluczowe znaczenie dla terenu gminy i jej obecnego charakteru. Wspieranie rozwoju gminy Ostróda z poszanowaniem dziedzictwa kulturowego powinno być podstawą obecnych i przyszłych działań, tak aby teren gminy był miejscem atrakcyjnym i przyjaznym, zarówno dla mieszkańców jak i przyjezdnych.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Głównymi założeniami programu opieki nad zabytkami są:

- spójna polityka finansowania prac konserwatorskich w oparciu o ustawowe regulacje prawne;
- kompleksowa poprawa jakości historycznej przestrzeni publicznej;
- system eksponowania najbardziej wartościowych zabytków gminy Ostróda;

Główne, długoterminowe cele polityki gminy Ostróda, związane z ochroną zabytków to:

1. Planowe i konsekwentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków;
2. Racjonalne wykorzystanie gminnych funduszy na prace ratownicze, konserwatorskie i dokumentacyjne;
3. Powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju społeczno-gospodarczego oraz polityką przestrzenną gminy;
4. Wpieranie projektów związanych z opieką nad zabytkami i zagospodarowaniem obiektów zabytkowych;
5. Powstrzymanie degradacji zagrożonych obiektów zabytkowych i obszarów oraz podjęcie działań w celu poprawy stanu ich zachowania;
6. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
7. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
8. Realizacja przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
9. Prowadzenie działań informacyjnych, popularyzacyjnych i edukacyjnych związanych z promocją zabytków gminy i walorów krajobrazu kulturowego.

9.1 Założenia programowe Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda.

- 1) włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań Rady Gminy Ostróda;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań prawnych opieki nad zabytkami;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- 3) rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
- 6) tworzenie warunków współpracy z właścicielami zabytków dla zapewnienia ich opieki.

9.2. Zadania i kierunki działań Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Ostróda

9.2.1. Działania w zakresie odnowy zabytków:

- pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością gminy Ostróda;
- informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków;
- sprawowanie opieki nad dawnymi cmentarzami cywilnymi poprzez usuwanie roślinności zielnej oraz samosiewek drzew, oznakowanie obiektów, upowszechnianie wiedzy na ich temat wśród mieszkańców gminy, zwłaszcza dzieci i młodzieży szkolnej. Zwracanie szczególnej uwagi na obowiązek otaczania opieką miejsc grzebalnych, niezależnie od pochodzenia i wyznania osób tam spoczywających.

9.2.2. Określenie zasad udostępniania zabytków w celach turystycznych:

- ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych zasad udostępniania w celach turystycznych;
- oznakowanie obiektów udostępnianych w celach turystycznych;
- opracowanie tablic informacyjnych umieszczonych na zewnątrz obiektów, zawierających podstawowe dane historyczne o obiekcie;



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

- upowszechniania wśród mieszkańców prowadzących działalność turystyczną i agroturystyczną zasad włączania obiektów historycznych do oferty turystycznej regionu oraz przygotowywania obiektów zabytkowych na cele turystyczne.

9.2.3. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w jednostkach prowadzonych przez gminę;
- publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie lokalnej, w materiałach promocyjnych oraz na stronie internetowej gminy.

10. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek prowadzenia ewidencji zabytków. W/w ustawa określa rodzaj zabytków nieruchomych podlegających ochronie, bez względu na obecny stan zachowania.

Zakres prac nad gminną ewidencją zabytków określa art. 22 ustawy:

Art. 22. 2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

funkcji, przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r., Nr 113, poz. 661), precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych oraz tryb postępowania.

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, podstawą sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami jest gminna ewidencja zabytków. Ewidencją zostają objęte zespoły i obiekty o istotnych, lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków nieruchomości spoczywa na wójcie gminy (art. 22 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzona jest ewidencja zabytków gminy Ostróda. Ewidencja zabytków prowadzona jest przez Wójta Gminy Ostróda w formie kart adresowych. Ewidencja obejmuje zabytki nieruchome historyczne oraz zabytki nieruchome archeologiczne. Dla zabytków nieruchomości na kartach adresowych podawane są następujące informacje: adres, rodzaj zabytku, chronologia, sposób ochrony oraz dokumentacja fotograficzna.

Aktualizacja i uzupełnianie ewidencji zabytków polega na:

- 1) dokonaniu przeglądu w terenie z częstotliwością raz do roku obiektów figurujących w gminnej ewidencji zabytków w celu weryfikacji obiektów pod kątem stanu estetycznego;
- 2) wykonaniu dokumentacji fotograficznej w razie zmiany stanu zachowania obiektu zabytkowego;
- 3) uzupełnieniu kart adresowych gminnej ewidencji zabytków o uzyskane w trakcie przeglądu dane merytoryczne i dokumentację fotograficzną;
- 4) w przypadku czynności wymienionych w pkt 1-3 wskazane jest uczestnictwo przedstawiciela Urzędu Ochrony Zabytków lub innego specjalisty zajmującego się problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego.



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

Określenie stanów technicznych obiektów polega na:

- 1) nawiązaniu współpracy z organem nadzoru budowlanego w celu ustalenia stanu technicznego obiektów zinwentaryzowanych w gminnej ewidencji zabytków;
- 2) naniesieniu wniosków i opinii w sprawie dalszej kwalifikacji obiektów do gminnej ewidencji zabytków;
- 3) określeniu niezbędnych prac rewitalizacyjnych obiektów, określenie szacunkowej wartości ich przeprowadzenia.

W przypadku czynności wymienionych w pkt 1-3 wskazane jest uczestnictwo przedstawiciela Urzędu Ochrony Zabytków lub innego specjalisty zajmującego się problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego.

Bieżąca aktualizacja gminnej ewidencji zabytków polega na:

- wprowadzaniu do gminnej ewidencji zabytków zmian wynikających z rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów;
- wprowadzaniu do gminnej ewidencji zabytków zmian dotyczących stosunków własnościowych.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Finansowanie ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce może pochodzić z różnych źródeł. Podstawowe to:

1. źródła publiczne: krajowe

- budżet państwa – m.in. środki ministerialne, Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- budżety jednostek samorządu terytorialnego – m.in. dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, dotacje inwestycyjne dla instytucji kultury podległych jednostce samorządu terytorialnego, jeżeli są to obiekty wpisane do rejestru zabytków; dotacje dla organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o



PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY OSTRÓDA na lata 2016-2019

wolontariacie, na wsparcie realizacji zadań publicznych województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;

2. źródła publiczne: zagraniczne

-fundusze Unii Europejskiej związane z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe, m.in.: Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

3. źródła prywatne:

- osób fizycznych – składki i zbiórki publiczne na określony cel;
- osób prawnych;
- organizacji pozarządowych – stowarzyszeń, fundacji;
- kościelnych osób prawnych.

12. ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, z realizacji programu Wójt Gminy Ostróda sporządza co dwa lata sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy Ostróda.

Prace nad kolejnym programem opieki nad zabytkami powinny być zainicjowane na 3 miesiące przed zakończeniem okresu czteroletniego obowiązywania programu. Wskaźniki oceny realizacji poszczególnych projektów zostały określone indywidualnie w tabelach działań i stanowią one podstawę oceny projektów. Dwuletnia ocena realizacji programu zawarta w sprawozdaniu będzie służyła ewaluacji programu. Zmiany w programie wymagają uchwały Rady Gminy Ostróda.